

Huvudman

Kiruna kommun
kultur-utbildning@kiruna.se

Ärendet

Tillsyn av förskoleklass och grundskola, Karesuando skola i Kiruna kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Kiruna kommun att senast den **31 mars 2023** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande undervisningstid i språkval samt särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Kiruna kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Kiruna kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisningstid i språkval

1. Se till att eleverna får den garanterade undervisningstiden i språkval vilket för mellanstadiet är minst 48 och för högstadiet minst 272 timmar. Av huvudmannens redovisning ska framgå hur undervisningen i språkval samt modersmål har schemalagts (10 kap. 4 och 7 §§ skollagen, 9 kap. 3 och 5 §§ skolförordningen [2011:185], bilaga 1 skolförordningen).

Särskilt stöd

1. Se till att skyndsamt färdigställa påbörjade utredningar om särskilt stöd. För varje utredning om särskilt stöd som avslutas innan den 24 mars 2023

ska rektorn, eller den rektorn överlåtit beslutanderätten till, fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera hur många sådana beslut som fattas avseende perioden 1 november 2022 – 24 mars 2023. Denna dokumentation ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 9 § skollagen).

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Kiruna kommun anmärkningar avseende brister rörande betygssättning, ordningsregler, arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever, elevhälsa samt studie- och yrkesorienterande verksamhet. Kiruna kommun ska senast den **31 mars 2023** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar som avser

- Garantin för tidiga stödinsatser
- Extra anpassningar

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2022 inlett en tillsyn av Karesuando skola i Kiruna kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Karesuando skola följer gällande bestämmelser om Undervisning och lärande, Extra anpassningar och särskilt stöd, Bedömning och betygssättning, Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling samt Grundläggande förutsättningar för verksamheten.

Tillsynen har genomförts genom besök på skolan den 13 och 14 september 2022. Då gjordes lektionsobservationer samt intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn. En kompletterande intervju genomfördes digitalt den 20 september 2022. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat material inskickat av huvudmannen. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över underlaget för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisningstid i språkval

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av den aktuella timplanen för Kiruna kommuns grundskolor samt scheman för samtliga årskurser på Karesuando skola. Enligt kommunens timplan ska elever i årskurs 6 läsa språkval 1,5 timme per vecka, årskurs 7-8 ska läsa språkval 2,5 timme per vecka och årskurs 9 ska läsa språkval 2,75 timme per vecka. Det totala antalet undervisningstimmar i språkval i grundskolan enligt Kiruna kommuns timplan är drygt 328 timmar. Av scheman från Karesuando skola framgår att eleverna har schemalagd tid för språkval i enlighet med kommunens timplan fördelat på tre lektioner per vecka. Vidare framgår av samma scheman att elever i årskurs 6-9 inte har något schemalagt undervisningspass i modersmål.

Av skolans betygs katalog från vårterminen 2022 framgår att fem elever i dåvarande årskurs 7 hade spanska som språkval och samtidigt modersmålsundervisning i ett annat språk. Två av dessa elever hade betyget E i både språkval och modersmål. På samma sätt framgår att två elever i dåvarande årskurs 9 hade spanska som språkval och samtidigt modersmålsundervisning i ett annat språk. En av dessa elever hade betyget E i språkval.

Såväl elever som lärare uppger att en lektion per vecka i språkval används till modersmålsundervisning. Rektorn uppger att skolan har gjort en anpassad lösning där ett undervisningspass per vecka i språkval i praktiken används till modersmålsundervisning. De flesta av eleverna har modersmålsundervisning i samiska, finska eller meänkieli och har valt att läsa modersmålet som språkval. Dessa elever har inga problem att nå betygs kriterierna för språkval utan behöver en större utmaning, uppger rektorn. En andel av eleverna läser spanska som språkval och har ett annat språk som modersmålsundervisning. Dessa elever får i praktiken färre timmar i sitt språkval eftersom ett lektionspass används till modersmålsundervisning. De elever som läser spanska som språkval och ett annat

språk i modersmålsundervisningen når målen i spanska. Den här lösningen möjliggör för eleverna att även få ett betyg i modersmål. För det fall en elev skulle ha svårt att nå målen i moderna språk skulle skolan inte medge den här lösningen. Slutligen uppger rektorn att det är svårt att förlänga skoldagarna eftersom många elever är beroende av skolskjuts. Det är enligt rektorn inte det lättaste att ändra tiderna för skolskjutsarna.

Rättslig reglering

I undervisningen i grundskolan ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval samt modersmålsundervisning för de elever som ska erbjudas det (10 kap. 4 § andra stycket skollagen). Elever som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska, har språket som dagligt umgängesspråk i hemmet och har grundläggande kunskaper i språket ska erbjudas modersmålsundervisning. Även elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk (10 kap. 7 § skollagen).

Som språkval ska huvudmannen erbjuda minst två av språken franska, spanska och tyska (9 kap. 5 § skolförordningen).

Den garanterade undervisningstiden är fördelad i en timplan (9 kap. 3 § skolförordningen). Elever i mellanstadiet är garanterade 48 timmars undervisningstid i språkval och elever i högstadiet 272 timmars undervisningstid i språkval, totalt 320 timmars undervisningstid i språkval i grundskolan (bilaga 1 till skolförordningen).

Undervisningstid måste förläggas så att eleverna ges möjlighet att nå målen enligt de nationella kursplanerna (prop. 2009/10:165, s. 369).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att eleverna vid Karesuando skola inte får den garanterade undervisningstiden i språkval. Av huvudmannens timplan och skolans scheman framgår hur undervisningstiden i språkval är fördelad. I intervjuer med lärare och elever framkommer dock att ett lektionspass per vecka i praktiken används till modersmålsundervisning, vilket även rektorn bekräftar. De elever som läser språkval har rätt till den garanterade undervisningstiden för att på så sätt få de bästa förutsättningarna för att klara målen enligt kursplanen. Detta gäller oavsett om eleverna även har rätt till undervisning i modersmål. Skolans lösning, där uppskattningsvis en tredjedel av undervisningstiden för språkval används till modersmålsundervisning, innebär att eleverna inte får den undervisningstid som de har rätt till i språkval. Omständigheten att eleverna uppnår betygskriterierna för språkval med mindre undervisningstid har ingen betydelse för skolans skyldighet att se till att eleverna erbjuds den garanterade undervisningstiden i språkval.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Kiruna kommuns verksamhet vid Karesuando skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller undervisningstid i språkval. Det finns därför skäl att förelägga Kiruna kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärare uppger att när en elev, trots stöd i form av extra anpassningar riskerar att inte nå målen, signalerar (anmäler) de detta till elevhälsoteamet (EHT). Lärarna ger exempel på ett flertal elever i olika årskurser som de signalerat om. Några elever anmälde lärarna nu i höst, några förra läsåret och några elever för mer än ett läsår sedan.

Elevhälsans personal och rektorn uppger att de elever som lärarna anmäler diskuteras på EHT-möten där bland annat rektorn och specialpedagog deltar. Enligt såväl lärarna, elevhälsan som rektorn startas en pedagogisk utredning för de elever som tagits upp på EHT. Elevhälsans personal uppger att det under höstterminen 2022 inkommit ett par anmälningar där det nu ska startas en utredning.

Enligt rektorn är det mentorn tillsammans med specialpedagogen som ansvarar för att genomföra utredningen. Rektorn uppger att det pågår en pedagogisk utredning för alla de elever som lärarna har anmält, vilket är omkring fem elever. För några elever ska utredning startas inom kort.

Samtliga intervjuade uppger att även om det startas utredningar om särskilt stöd så slutförs inte utredningarna. Endast för en elev har utredningen slutförts och resulterat i ett åtgärdsprogram. För övriga elever pågår utredningen, och kan ha pågått i flera terminer. Rektorn bekräftar att det finns elever som riskerar att inte nå målen trots extra anpassningar och som anmälts för mer än ett läsår sedan och där utredning pågått åtminstone sedan mitten av förra terminen. Lärarna uppger att det finns en otydlighet i när utredningen slutar. Något beslut om att upprätta åtgärdsprogram eller att inte upprätta åtgärdsprogram fattas aldrig. Ibland blir själva utredningen som ett åtgärdsprogram, säger lärarna. Lärarna har uppfattat att det finns en mer eller mindre uttalad instruktion från kommunen om att skolorna inte ska ha så många åtgärdsprogram.

Rektorn uppger att det finns en problematik i att utredningarna drar ut på tiden och aldrig blir klara. En orsak är att den kommunövergripande mallen för utredning är väldigt komplicerad och invecklad. En annan orsak är att det enligt rektorn mer eller mindre är uttalat från kommunen att skolorna inte ska ha så många åtgärdsprogram. Enligt rektorn arbetar lärarna parallellt med utredningen också med åtgärder och uppföljning, vilket ofta skrivs in i utredningen. Utredningen

fungerar i praktiken som ett åtgärdsprogram, fastän det borde vara rektorn som beslutar om ett åtgärdsprogram med åtgärder, säger rektorn. Rektorn uppger att han är medveten om att åtgärderna inte ska finnas med i utredningen, utan rektorn ska fatta ett separat beslut om åtgärdsprogram när utredning är klar. Rektorn uppger att han har beslutat om ett åtgärdsprogram. Rektorn har inte fattat några beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram.

Rättslig reglering

Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas och extra anpassningar inte är tillräckliga. Detsamma gäller om en elev uppvisar andra svårigheter i skolsituationen. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Rektors beslut om åtgärdsprogram får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Vid prövning av ett överklagande ska nämnden antingen fastställa eller upphäva det överklagade beslutet. Om det överklagade beslutet upphävs ska ärendet, om det behövs, visas åter till rektorn för ny prövning (28 kap. 16 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd. Även om lärarna anmäler behov av utredning om särskilt stöd och utredningar startas under medverkan av elevhälsan, så färdigställs inte utredningarna skyndsamt. Det framkommer samstämmigt i intervjuer att utredningar om särskilt stöd kan fortgå under flera terminer utan att beslut om att upprätta åtgärdsprogram eller beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram fattas. Endast för en elev har rektorn beslutat om åtgärdsprogram, trots att det pågår utredningar för flera elever. För några av eleverna har utredning pågått i mer än en termin.

Även om lärarna uppgett att de arbetar med olika stödåtgärder till elever under pågående utredning, och att åtgärderna ibland skrivs in i utredningen, konstaterar Skolinspektionen att det finns en uppenbar risk att elever som är i behov av särskilt

stöd inte får det stödet som de behöver. Beslut om att upprätta åtgärdsprogram och beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram kan överklagas av elev och vårdnadshavare. Om sådana beslut inte fattas påverkas även elevernas rättssäkerhet och försvårar möjligheten för eleverna och deras vårdnadshavare att ta tillvara sina rättigheter.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Kiruna kommuns verksamhet vid Karesuando skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd och därefter fatta beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram. Det finns därför skäl att förelägga Kiruna kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Anmärkning

Betygssättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av betygskatalogen för vårterminen 2022 framgår att eleverna i årskurs 6 har fått ett sammanfattande betyg (blockbetyg) i naturorienterade ämnen (NO). I betygskatalogen framgår inte något betyg i ämnet teknik för årskurs 6. Läraren som undervisar i biologi, fysik, kemi och teknik i årskurs 6 uppger att hen gör en blockbedömning i årskurs 6 där alla fyra ämnen inklusive teknik ingår, medan eleverna i högstadiet får fyra olika betyg i dessa ämnen. Rektorn uppger att blockbetyg där teknik ingår kan ha satts av gammal tradition, men att det är felaktigt och kommer ändras på så sätt att teknik ska ha ett eget betyg.

Rektorn berättar att han vid betygssättningen vårterminen 2022 gick in som medbedömare och signerade betyg i musik tillsammans med musikläraren som inte har legitimation. Även detta uppger rektorn var felaktigt och kommer ändras. Huvudmannens inlämnade dokumentation visar att rektorn inte undervisar på skolan.

Rättslig reglering

I skollagen anges att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen).

Betyg ska sättas i grundskolans ämnen i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av årskurs 6, får rektorn

dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i årskurs 6 (10 kap. 15 § skollagen).

Enligt timplan för grundskolan finns det tre naturorienterande ämnen som vardera har en garanterad undervisningstid på 55 timmar i mellanstadiet. De tre ämnena är biologi, fysik och kemi (bilaga 1 till skolförordningen).

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn (3 kap. 16 § skollagen).

I Skolverkets föreskrifter om betygskatalog anges att den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur (7 §, SKOLFS 2011:123).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i betygssättningen när det gäller ämnet teknik i årskurs 6. Av skolans betygskatalog samt av intervjuer framgår att teknik ingår i det sammanfattande betyget (blockbetyg) som ges i naturorienterande ämnen i årskurs 6. Sammanfattande betyg får sättas i naturorienterande ämnen. Till naturorienterande ämnen hör biologi, kemi och fysik. Ämnet teknik ingår inte i de naturorienterande ämnena och ska därför betygssättas separat.

Skolinspektionen bedömer även att det är en brist att rektorn har gått in som medbedömande lärare och beslutat om betyg tillsammans med en obehörig lärare i musik vårterminen 2022. Rektorn undervisar inte och rollen som medbedömande lärare ska innehas av en legitimerad lärare som undervisar.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Kiruna kommuns verksamhet vid Karesuando skola uppfyller inte författningarnas krav fullt ut vad gäller betygssättning. Utredningen visar att rektorn är medveten om felaktigheterna när det gäller betygssättning och han har uppgett att skolan kommer att ändra sin rutin såväl vad gäller betygssättning i teknik som sambedömning med icke legitimerad lärare. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Kiruna kommun en anmärkning.

Ordningsregler samt trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Ordningsregler

Skolinspektionen har tagit del av Karesuando skolas ordningsregler. Av ordningsreglerna framgår bland annat att det på skolan "förespråkas goda kostvanor, motion och en sund livsföring". Eleverna i årskurs 8 och 9 uppger att ordningsreglerna innebär att de till exempel inte får äta godis eller dricka läsk på lektionerna. Rektorn uppger att det inte finns någon ordningsregel om godis och läsk, men att det finns olika uppfattningar hos lärarna om huruvida det borde finnas en sådan regel. Lärare på högstadiet uppger att det går åt mycket tid till att diskutera ordningsreglerna eftersom de inte är överens om vilka regler som ska gälla. Några lärare anser att det finns en ordningsregel som förbjuder godis och läsk medan andra lärare menar att det inte finns en sådan regel. Enligt vissa lärare blir det jobbigt för de lärare som försöker få eleverna att följa förbudet mot godis och dryck. En lärare uppger att konsekvensen av att lärarna har olika regler "helt klart" blir sämre studiero. Rektorn säger att det kan påverka studieron att lärarna inte är överens om reglerna.

Elever uppger att de inte har varit med och tagit fram ordningsreglerna. En lärargrupp uppger att de regler som finns på skolan är gamla och inte har reviderats de senaste åren. Tidigare har ordningsreglerna diskuterats med elevrådet som fick lämna synpunkter. Rektorn uppger att de ordningsregler som finns nu kommer att tas upp i arbetslagen, på föräldramöten och på elevrådet. Då kommer frågan om förbud mot godis och dryck att lyftas.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Huvudmannen har inkommit med Karesuando skolas plan mot diskriminering och kränkande behandling. Det framgår att planen gäller för läsåret 2022/23. Planen innehåller en analys av en kartläggning bland eleverna som enligt planen gjordes under läsåret 2021/22 samt mål för läsåret 2022/23.

Lärare uppger att skolans likabehandlingsgrupp inte har haft ett möte på över ett år och att planen mot diskriminering och kränkande behandling inte har reviderats på den tiden. Den senaste elevenkäten och analysen gjordes förrförra läsåret, det vill säga läsåret 2020/21. Lärarna uppger dock att de inkluderar likabehandlingsperspektivet i undervisningen och att det sker ett naturligt värdegrundsarbete i samband med att situationer uppstår mellan elever. Elevhälsan uppger att det långsiktiga och strukturerade arbetet med likabehandling inte fungerar så bra och att en orsak kan vara personalbrist. Rektorn uppger att det förra läsåret var kämpigt på grund av personalbrist. Fokus låg på att klara av kärnverksamheten och det blev inte gjort mycket arbete i likabehandlingsgruppen. Ingen ny kartläggning eller analys av elevernas trygghet genomfördes förra läsåret. Rektorn säger att likabehandlingsplanen därför i stort sett är densamma som året innan, även om den har ett nytt datum. Vilka som ska vara lärarrepresentanter i

likabehandlingsgruppen i år har inte bestämts ännu men de måste nu prioritera denna grupps arbete.

I de fall en elev på skolan utsätts för kränkande behandling så hanterar personal situationen och anmäler sedan kränkningen på en händelseblankett. Blanketten ges till rektorn som skickar vidare till huvudmannen.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen (5 kap. 3 § skollagen).

För varje skolenhet ska det finnas ordningsregler. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler (5 kap. 5 § skollagen).

Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 6 och 7 §§ skollagen).

Vidare ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan (6 kap. 8 § skollagen).

En plan mot kränkande behandling enligt 6 kap. 8 § skollagen ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad (2 §, förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling).

Lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten ska anmäla detta till rektorn som i sin tur är skyldig att anmäla till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med ordningsregler. Även om rektorn har beslutat om ordningsregler är det otydligt för

både elever och lärare vilka regler som gäller. Vidare kan konstateras att eleverna inte har medverkat i arbetet med att ta fram reglerna.

Skolinspektionen bedömer vidare att det finns brister i skolans plan mot kränkande behandling. Det finns visserligen en plan mot diskriminering och kränkande behandling som är daterad läsåret 2022/23, men det framgår av intervjuer med lärare och rektorn att det inte har gjorts något arbete för att uppdatera och revidera planen från läsåret innan. I intervjuerna framkommer samstämmigt att det under läsåret 2021/22 inte har genomförts något strukturerat arbete mot diskriminering och kränkande behandling. Den kartläggning och analys som beskrivs i planen är från förrförra läsåret (2020/21) och de åtgärder som anges ska genomföras är förra läsårets åtgärder (2021/22).

När det gäller att hantera uppgifter om kränkande behandling kan Skolinspektionen konstatera att skolans personal anmäler uppgifter om att en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling till rektorn, som anmäler uppgifterna vidare till huvudmannen. Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller författningarnas krav i denna del.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Kiruna kommuns verksamhet vid Karesuando skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller arbetet med ordningsregler samt planen för att förebygga och förhindra kränkande behandling.

Skolinspektionens utredning visar att lärarna agerar vid händelser av kränkande behandling samt att det i vardagen sker ett visst likabehandlingsarbete. När det gäller ordningsregler har rektorn uppgett att ordningsreglerna ska ses över och tas upp på kommande arbetslagsmöten, elevrådsmöte och föräldramöte. Angående planen för att förebygga och förhindra kränkande behandling är det enligt rektorn ett prioriterat område och skolans likabehandlingsgrupp kommer att arbeta med detta. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Kiruna kommun en anmärkning.

Elevhälsa samt studie- och yrkesorienterande verksamhet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elevhälsa

Rektorn uppger att skolan förra läsåret hade tillgång till en skolsköterska. Hen arbetade då på skolan två dagar varannan vecka. I september innevarande läsår saknar skolan tillgång till skolsköterska. Rektorn uppger att skolan kommer att få tillgång till en skolsköterska från den centrala elevhälsan men att skolsköterskan inte har besökt skolan ännu och inte träffat personalen. Enligt rektorn ingår

skolsköterskan inte i elevhälsoteamet. Elever och lärare uppger att de innevarande läsår inte har träffat någon skolsköterska.

Skolsköterskan från den centrala elevhälsan uppger att hen sitter på Nya Raketskolan i Kiruna och att hen i sin tjänst inte ska besöka Karesuando skola. Hen ska på distans vara med på EHT-möten minst en gång per månad och i övrigt sköta administrativt arbete. Hälsosamtal i årskurs 4 och 7 samt vaccinationer kommer genomföras två dagar innevarande termin genom att två pensionerade skolsköterskor besöker skolan. Just nu ligger fokus på att genomföra de lagstadgade uppgifterna, berättar skolsköterskan. Skolsköterskan uppger att det blir svårt med det förebyggande och hälsofrämjande arbetet när hen inte är på plats på skolan. Det de har nu är en nödlösning. Hen hoppas att huvudmannen kan rekrytera ytterligare skolsköterskor snart så att den skolsköterska som är kopplad till Karesuando skola kan vara på plats i samma utsträckning som tidigare, det vill säga i snitt två dagar varannan vecka.

Studie- och yrkesorienterande verksamhet

Elever, lärare och rektorn uppger att det inte finns någon studie- och yrkesvägledare (SYV) på skolan. Rektorn uppger att det enda SYV-inslaget förra läsåret var att det kom en person från Kiruna en till två dagar och hjälpte eleverna inför gymnasievalet. Enligt rektorn har eleverna inte fått någon kontinuerlig information om gymnasieval, språkval eller prao. SO-läraren ger lite sådan information men ingen lärare har fått uppdraget att genomföra studie- och yrkesvägledande insatser. Det är läraren som självmant tar på sig det i så fall, säger rektorn. Enligt rektorn är målet är att kunna anställa en person med SYV-uppdraget. Rektorn har begärt att det ska annonseras ut en sådan tjänst.

Lärare uppger att eleverna skulle behöva mer studie- och yrkesvägledning än de får för närvarande. Eleverna behöver vägledning inför prao och inför språkvalet till årskurs 6. Det skulle enligt lärarna även behövas studie- och yrkesvägledning i de fall det är aktuellt med anpassad studiegång. Lärarna har kontaktat den studie- och yrkesvägledare som kom och informerade om gymnasievalet förra läsåret. Hen har sagt att hen inte kommer att besöka skolan i år. Lärarna uppger att de i flera år har tagit upp att byskolorna behöver en SYV och att det inte räcker med en SYV som kommer en dag på ett läsår. Det fanns tidigare ett förslag från lärarna om att en lärare på skolan skulle ta på sig uppdraget att genomföra studie- och yrkesvägledning. Lärarna uppger att huvudmannen då ville sänka lärarens lön vilket slutade med att läraren inte tog på sig uppdraget.

Rättslig reglering

På en skola ska det finnas elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För dessa insatser ska det finnas tillgång till kolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagogisk kompetens. Varje elev i grundskolan ska under skoltiden erbjudas minst tre hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Elevhälsans arbete ska främst

vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas (2 kap. 25-27 §§ skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och personliga utveckling. Arbetet med elevhälsa bör i stor utsträckning vara förebyggande och ha en hälsofrämjande inriktning. Arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som till exempel arbetet mot kränkande behandling, undervisning om tobak och alkohol och andra droger och övrig livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning med mera. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor (prop. 2009/10:165 s. 276 f).

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildning och yrkesverksamhet kan tillgodoses (2 kap. 29 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår att kompetens för studie- och yrkesvägledning främst finns hos personer som är anställda för denna verksamhet. Även rektorer och lärare har dock ett visst ansvar att förmedla sådan kunskap. Frågor om studie- och yrkesvägledning behandlas främst i läroplanerna. Huvudmannen bestämmer själv om kompetensen ska ordnas genom att personal anställs eller på något annat sätt (prop. 2009/10:165 s. 659).

Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser (Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37), Lgr 22, 2.6 Skolan och omvärlden).

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning (Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolenhetens tillgång till skolsköterska inte uppfyller författningarnas krav. Även om det finns en skolsköterska från kommunens centrala elevhälsa som ska arbeta mot Karesuando skola så har hen varken besökt skolan eller haft någon kontakt med elever och lärare. Skolsköterskan kommer

endast att ingå i elevhälsoteamet på distans vid enstaka tillfällen och två andra skolsköterskor kommer enbart att genomföra hälsosamtal och vaccinationer i vissa årskurser. Skolinspektionen bedömer att detta inte utgör en reell tillgång till skolsköterska för skolans alla elever. Skolsköterskan behöver delta i elevhälsans uppdrag, i vilket såväl individuellt som generellt inriktade insatser ingår och som omfattar åtgärdande, förebyggande och hälsofrämjande insatser.

Skolinspektionen bedömer vidare att det är en brist att eleverna inte får studie- och yrkesvägledning som tillgodoser deras behov av vägledning inför framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. Skolan har varken tillgång till en studie- och yrkesvägledare eller utsett någon personal att fullgöra motsvarande uppgifter. Att det föregående läsår kom en SYV till skolan, vid ett tillfälle, och informerade om gymnasievalet samt att lärare på eget initiativ informerar om gymnasievalet kan inte anses uppfylla kravet på studie- och yrkesvägledning för eleverna. Skolinspektionen vill här tydliggöra att studie- och yrkesvägledning behöver ske inför alla valmöjligheter inom utbildningen såsom exempelvis språkvalet.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Kiruna kommuns verksamhet vid Karesuando skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller tillgång till elevhälsa samt studie- och yrkesorienterande verksamhet. Det framgår att rektorn har för avsikt att rekrytera personal för SYV-uppdraget och att man arbetar för en lösning där en skolsköterska ska vara närvarande på skolan. Skolinspektionen tilldelar huvudmannen en anmärkning i dessa delar.

Områden utan konstaterade brister

Garanti för tidiga stödinsatser och arbetet med extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervjuer med elevhälsan och lärare som undervisar i förskoleklass och på lågstadiet framkommer att de använder Skolverkets kartläggningsmaterial respektive bedömningsstöd i svenska och matematik i förskoleklass och årskurs 1. Lärarna uppger att de kan samråda med specialpedagog och speciallärare om det utifrån kartläggningsmaterialet eller bedömningsstödet skulle finnas indikation på att en elev inte kommer att nå målen. Det har dock enligt lärarna inte varit aktuellt för någon elev denna termin.

Lärare på låg-, mellan- och högstadiet uppger vidare att de arbetar med att ge eleverna stöd i form av extra anpassningar. Det kan exempelvis vara anpassat material, inläst material eller andra hjälpmedel. Enligt lärarna kan de rådfråga specialpedagog och speciallärare vid utformandet av de extra anpassningarna.

Rättslig reglering

Nationella kartläggningsmaterial ska användas för att kartlägga elevernas språkliga medvetenhet och matematiska tänkande i förskoleklassen (8 kap. 2 § skolförordningen).

Nationella bedömningsstöd ska användas i matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 1 (9 kap. 22 b § skolförordningen).

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklass och lågstadiet om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial, ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning för årskurs 1 eller 3. Om det efter en sådan bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras för stöd i form av extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn om särskilt stöd. Samråd ska ske med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning och vid planering av stöd i form av extra anpassningar i förskoleklassen eller lågstadiet (3 kap. 4 – 4 a §§ skollagen).

Om det på något sätt kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Maud Karlström.

Utredaren Terje Holand har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även juristerna Caroline Rönnegård och Emmy Holmlund medverkat.